

Н. М. Костусяк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки

**Первинні та вторинні внутрішньотранспозиційні ознаки орудного відмінка іменників:
формально-синтаксичний і комунікативний аспекти
(на матеріалі волинських народних пісень)**

Роботу виконано на кафедрі української мови ВНУ ім. Лесі Українки

У статті комплексно досліджено графему орудного відмінка, інструменталь розглянуто на тлі синтаксичного рівня мови, обґрунтовано його первинні та вторинні формально-синтаксичні й комунікативні ознаки, вказано на внутрішню транспозицію орудного відмінка.

Ключові слова: орудний відмінок, інструменталь, транспозиція, керований член речення, тема, рема.

Костусяк Н. Н. Первичные и вторичные внутреннетранспозиционные признаки творительного падежа имен существительных: формально-синтаксический и коммуникативный аспекты (на материале волинских народных песен). В статье проведено комплексное изучение граммы творительного падежа, инструменталь рассмотрен на основе синтаксического уровня языка, проанализированы его первичные и вторичные формально-синтаксические и коммуникативные особенности, указано на внутреннюю транспозицию творительного падежа.

Ключевые слова: творительный падеж, инструменталь, транспозиция, управляемый член предложения, тема, рема.

Kostusyak N. N. Initial and additional intra-transposition pronounced signs of instrumental nouns: formally-syntactical and communicative aspects (Based on folk songs of Volyn). The article presents complex study of the instrumental case grammeme. In the article the instrumental case on the base of the syntactical language level is analyzed, its initial and additional forms of the formally-syntactical and communicative characteristics are described, inward transposition of the instrumental case are shown.

Key words: an instrumental case, a transposition, a main part of the sentence, a theme, a rhyme.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний функціонально-категорійний підхід до вивчення відмінкових графем іменника передбачає розгляд їх у єдності семантики, засобів вираження та комунікативно-прагматичної специфіки. Теоретичні праці, зорієнтовані на ці принципи, уже довели свою продуктивність. З-поміж них варто назвати розвідки О. К. Безпояско, К. Г. Городенської, А. П. Загнітка, М. Я. Плющ та ін. В україністиці до найвагоміших наукових досліджень, позначених оригінальністю та новаторським підходом до потрактування категорії відмінка,

належать студії І. Р. Вихованця. Увага вченого спрямована насамперед на вияв ієрархічних стосунків у межах відмінкової системи загалом і семантичної та синтаксичної специфіки окремих грамем зокрема. Розмежування іманентних та потенційних ознаках відмінків можливе за умови послідовного урахування засобів вираження та змісту. Слушними з цього приводу вважаємо міркування В. Г. Адмоні: „...відповідне явище парадигматичного ряду (граматична одиниця) має центр (серцевину) і периферію. Центр (серцевину) структурує оптимальна концентрація всіх ознак, що містить ця одиниця. Периферію формує більша чи менша кількість утворень ... з некомплектною кількістю цих ознак, тобто за відсутності однієї чи кількох з них або за зміни їхньої інтенсивності чи факультативної наявності інших ознак” [1, 49]. На думку А. П. Загнітка, „генетично первинними у мові виступають граматичні значення, що узгоджуються із завданням мовленнєвої комунікації і підпорядковані реалізації ситуативно-прагматичних настанов” [6, 8]. Відповідно, вторинні ті значення, які не узгоджуються із традиційними законами моделювання мовленнєвої ситуації й тим розширюють межі свого функціонування, надаючи висловленню не тільки гнучкості, але й семантичної повноти й стилістичної виразності. Вторинні репрезентанти певної лексеми формують систему нових засобів вираження.

Дослідження відмінкових форм іменника ще й досі не втратили своєї актуальності, оскільки на сьогодні не напрацьовано єдиних поглядів на вказане питання. Співіснування різних наукових теорій засвідчує складність цієї важливої проблеми. Однак пріоритетним залишається розгляд грамем категорії відмінка в аспекті міжрівневої взаємодії, похідності та в ракурсі їхнього комунікативної специфіки. Керуючись такими концептуальними засадами, розглянемо первинні та вторинні внутрішньотранспозиційні ознаки орудного відмінка іменників на тлі формально-синтаксичного й комунікативного рівнів мови. Поглиблений аналіз грамеми інструменталія також уможливило використання конкретного мовного матеріалу. Джерельну базу нашої студії

складають дібрані з волинських народних пісень реченнєві побудови, у яких функціонують іменники в орудному відмінку. **Мета** статті полягає в системному вивченні інструменталю, визначенні його формально-синтаксичних та комунікативних особливостей на матеріалі волинських народних пісень. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) вирізнити орудний відмінок як репрезентант придієслівного керованого другорядного члена речення; 2) окреслити діапазон вторинних формально-синтаксичних ознак інструменталю; 3) дослідити механізм внутрішньовідмінкової транспозиції цієї грамеми в поняттях ядра й периферії; 4) диференціювавши первинні та вторинні функції, висвітлити синтаксичну своєрідність орудного відмінка з урахуванням актуального членування висловлень.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. У сучасній українській мові орудний відмінок формує ядро відмінкової периферійності й характеризується наявністю первинних та вторинних ознак. Указуючи на його специфіку, І. Р. Вихованець зауважує: „З формально-синтаксичного боку орудний інструментальний поєднаний з опорним дієсловом слабким підрядним зв'язком (форма слабого керування), займаючи в реченні периферійну формально-синтаксичну позицію і виконуючи функцію придієслівного слабкокерovanого другорядного члена речення” [5, 75]. Центральність орудного у відмінковій периферії підтверджує те, що його первинна формально-синтаксична функція непохідна, автономна й не ґрунтується на позиції інших відмінкових форм. Вона корелює із семантико-синтаксичними компонентами засобу та знаряддя дії. У волинських народних піснях керований член речення, виражений інструменталем із значенням засобу дії, зазвичай репрезентує номінація *кiнь* або семантично співвідносний відприкметниковий субстантив, рідше в цій позиції натрапляємо на лексеми *кобила*, *човник*, абсолютну периферію структурують компоненти *машина*, *трактор*. Наприклад: Наприклад: *Ой високим лісом, зеленейким полем, То там*

їхав козак вороненьким **конем** („Народні пісні Волині”, с. 46); *Биру ягудки пуд гайом зилиненьким, Їде козак **коником** вороненьким* („Поліська дома”, с. 149); *Їден коник, як лебідь біленький, Другий коник, другий коник, як галка чорненький... Я тим **білим** до мора заїду, А тим **чорним**, а тим чорним море переїду* („Пісні з Колодяжна”, с. 95); *Вийди, Гальочко, з хати – Приїхала мати Сивою **кобилою** За своєю дитиною* („Весілля на Поліссі”, с. 73); *Ой піду я понад бережком, Там плаває милая **човником**...* („Пісні з Волині”, с. 33); *А ти, Іване, прийди, прийди, А як не прийдеши доріжкою, То привеземо **теліжкою*** („Поліська дома”, с. 140); *Ми їхали **машинами**, дорогами паршивими...* („Весілля на Поліссі”, с. 24); *Тож він вийшов поле оглядати, Завтра буде **трактором** орати* („Волинь у піснях”, с. 100). Засобами лексичної репрезентації одиниць на позначення знаряддя дії виступають переважно назви предметів побуту, наприклад: *Ой ходила дівчина беріжком, Заганяла качура **батижком**...* („Народні пісні Волині”, с. 51); *...Стала діброва **Горіти, горіти. Стали дівчатка **Гасити, гасити, Збаночками** воду Носити, носити*** („Пісні з Волині”, с. 33); (як приїдуть до молодої) *Чи довш• ми стоятимо Та й моріг топтатимо Чорними **чобутками**, Жовтими **підкувками**?* („Народні пісні Волині”, с. 61); *Заєньку, Вмийся, вотрися! **Гребінчиком** розчешися...* („Народні пісні Волині”, с. 150); *Ой сидить, сидить мій миленький за столом, Ой п'є горілку криштальовим **стаканом*** („Народні пісні Волині”, с. 157); *Молода ключниця **Ключами** бряжчала, Весну й випускала* („Пісні з Колодяжна”, с. 21); *Стали дубровоньку гасити, **Решетами** воду носити* („Народні пісні Волині”, с. 159); *Дівчино, дівчино, вже горить діброва, Ой хай вона горить, аби ж то не моя. Ой як буде моя, то буду гасити, Золотим **кубочком** водойку носити* („Калиновий квіт Полісся”, 71); *Ой загібай, мати, жар, жар – Буде тобі дочки жаль, жаль. Ой загібай **коцюбою**, Бо вже дочка не з тобою* („Весілля на Поліссі”, с. 68).

Крім первинного функціонування, орудний відмінок засвідчений як компонент графемної транспозиції, у межах якої доцільно виділити

синтетичний та аналітичний різновиди. Явище синтетизму й аналітизму спостерігаємо за умови переміщення форм орудного відмінка в об'єктну, суб'єктну й локативну сфери, пор.: *Повен двур коней наведено, Сріблом-золотом попутано* („Народні пісні Волині”, с. 58) і ...*Ой як прийде додомойку, не говорить зо мною!* („Народні пісні Волині”, с. 47); *Ой як ти підеши, моя матьонко, Моїми стежуйками, То оболлєсиця, моя матьонко, Дрібними сльозойками* („Весілля на Поліссі”, с. 35); *Битим шляхом козаки йдуть, Вороного коня ведуть* („Народні пісні Волині”, с. 50) і *Не ходи, козаче, понад берегами, Не суши серденька чорними бровами* („Народні пісні Волині”, с. 107).

Варто зазначити, що орудний відмінок має незначні можливості вторинного функціонування в іменниковій зоні. У графемному різновиді транспозиції відбуваються синтаксичні переміщення орудного відмінка в первинні позиції інших форм, до того ж із семантичними модифікаціями похідного елемента. Дослідження транспозиційного потенціалу орудного відмінка дає змогу вирізнити його внутрішню (внутрішньовідмінкову, графемну) спрямованість у сферу знахідного, називного та місцевого відмінків. Найбільшою мірою представлене явище переходу орудного об'єктного в позицію знахідного об'єктного. За такої умови аналізована форма виступає переважно придієслівним залежним членом речення, який перебуває з присудком у зв'язку сильного керування. Сильнокерованому другорядному членові речення, вираженому орудним відмінком, притаманна формально-синтаксична ознака центральності. Дієслова, що потребують указаного компонента, позначають дію або стан: *Хлібами оклалася, Сирами подперлася – До Вірочки повезлася* („Народні пісні Волині”, с. 63); *Обсїй, матьонко, житом* („Весілля на Поліссі”, с. 48); ...*Ой прийдеться розлучитись з дітьми і жоною* („Народні пісні Волині”, с. 82); *За річкою, за бистрою – Там познався з дівчиною* („Народні пісні Волині”, с. 82); ...*Солодким медом Я тебе напувала* („Калиновий квіт Полісся”, с. 127); *Веде мене дружбойко садити, Невеликим*

даром дарити... („Пісні з Колодяжна”, с. 59); *Ой не хвалися, дівко Гануню, червоним намистом* („Народні пісні Волині”, с. 90); – *Ой обсоди, мила да голубонько сива, виноградом двір...* („Народні пісні Волині”, с. 95); *Калина-малина під ярмом стояла, Під ярмом стояла, з ярмом розмовляла...* („Пісні з Колодяжна”, с. 98); *В долині жито вихиляється – Іван дочкою вихваляється...* („Народні пісні Волині”, с. 167); *Козак грає, козак грає – дівка не виходить. Познать її по натурі, що козаком гордить* („Народні пісні Волині”, с. 132); *Гордуй, гордуй, дівчинонько, тепера ти мною...* („Народні пісні Волині”, с. 132); *Мене мати годувала, Мною тішилася* („Калиновий квіт Полісся”, с. 144); *Хвалилася Галюня своєю русою косою...* („Пісні з Колодяжна”, с. 51).

Синтаксичні побудови із сильнокерованим членом речення у формі орудного відмінка корелюють зі структурами, основу яких становлять дієслова із семантикою реципрока, пор.: *Ой я з тою чорнявою Найлуччій кохався, Вона ішла з чорницями, я з єю стрічався* („Калиновий квіт Полісся”, 106) і *Ми кохалися; Ми стрічались; Ой там, у лісі, Під ліщиною, Любився голуб З голубиною* („Калиновий квіт Полісся”, 103) і *Голуби любилися*. Подані конструкції репрезентують явище актантної деривації, унаслідок якої відбувається зменшення кількості обов’язкових компонентів.

Корпус дослідницького матеріалу засвідчує, що інструменталь як функціональний еквівалент акузатива зрідка може залежати від прикметникових форм, у т.ч. ступеньованих, наприклад: „*Ой рада я, сину, Рада я тобою, Но не рада, сину, Твоєю жоною*” („Калиновий квіт Полісся”, с. 177); ...*Межи стома дівоньками тільки мені та одна мила* („Народні пісні Волині”, с. 200); – *Дивися-но, Ксеню, твоя цурка з нами – Найкращіша й найгарніша цурка над цурками* („Народні пісні Волині”, с. 151); *Ой є в мене милих дваїцять ще й чотири, А ти є найстарша над ними й а всіми* („Пісні з Колодяжна”, с. 87). У наведених конструкціях орудний прикметниковий поєднаний з опорним словом формою підрядного зв’язку – слабким керуванням, диференційну ознаку якого становить менша обов’язковість

залежного слова для опорного й нерідке його імпліцитне вираження, пор.: „*Чи рада ти, мати...* („Калиновий квіт Полісся”, с. 177) і ... *Чи рада ти мною? Ой чи рада, мати, Моєю жоною?*” („Калиновий квіт Полісся”, с. 177). Думку про зумовленість орудного предикативним прикметником висловлював О. М. Пешковський, вважаючи орудний обмеження керованою формою, “спеціально приад’єктивною за своїм значенням” [9, 326]. Близькі в цьому плані міркування М. Я. Плющ: “Словоформа орудного, як правило, не зумовлюється прикметником, тобто тут немає обов’язкової значеннєвої зумовленості залежної форми, однак уведення її змінює зміст предикативної ознаки, – доповнює відтінком обмеження носія ознаки” [10, 143].

Поза типовими іменниковими характеристиками перебувають субстантиви, репрезентовані інструменталем, що прямує в суб’єктну сферу номінатива. За такої умови орудний відмінок виконує роль другорядного керованого члена. За характером формально-синтаксична зв’язку з присудковим компонентом орудний суб’єкта відрізняється не тільки від називного відмінка, а й від інших відмінкових форм, засвідчених у суб’єктній функції. На відміну від називного, якому властива наявність двобічного (предикативного) зв’язку, орудний виступає в ролі керованого члена речення, поєднаного з опорним словом односпрямованим підрядним зв’язком. Специфіка грами орудного визначена й тим, що він слабкокерований член речення, тоді як інші невластиві суб’єктні відмінки, зокрема знахідний і давальний, – сильнокеровані компоненти. Функціонування орудного суб’єктного великою мірою ґрунтується на трансформації реченнєвих конструкцій. Явище похідності відображає перетворення активних структур на пасивні, у яких інструменталь „...хоч і бере на себе його (називного відмінка – *Н. К.*) функцію суб’єкта, але зберігає формально-синтаксичну ознаку периферійності” [8, 152]. Пор.: *Налетіли качки з броду, сколотили да в річці, да в річці воду* („Калиновий квіт Полісся”, с. 120) і *Вода сколочена качками; Бо вже вітьор ворітечка Одчинив, Бо вже місяць дорожейку Освітив*

(„Калиновий квіт Полісся”, с. 132) і *Ворітечка одчинені вітьором; Дорожейка освічена місяцем*. У реченневих побудовах указанного типу спостерігаємо асиметрію між формальною та семантичною структурою, оскільки суб’єкт не корелює з підметом. Як засвідчує джерельна база, у такій позиції перебувають компоненти, що залежать не тільки від дієприкметників, а й від іменників, наприклад: *Наїхала литва, Буде між нами битва* („Пісні з Колодяжна”, с. 52); *Тиха в Дунаї вода, Добра між нами згода* („Волинь у піснях”, с. 142).

Деякою мірою віддалений від указаних форм орудний відмінок, який разом із називним виступає в позиції підмета. Присудок, що перебуває у формальному зв’язку зі складеним підметовим компонентом, має форму множини й, на думку А. П. Загнітка, „реалізує семантику сумісності” [7, 149]. Наприклад: *Ішли турки з татарами, Взяли конє з поводами* („Народні пісні Волині”, с. 70); *Серпів не поламали Дівоньки з молодицями* („Народні пісні Волині”, с. 166); *Їдуть слуги з докторами – Вже братика поховали* („Калиновий квіт Полісся”, с. 181)

Абсолютну периферію функціонування орудного відмінка у вторинній іменниковій зоні становлять керовані члени речення, які входять у валентну рамку локативних предикатів і перебувають у правобічній позиції. Вони залежать переважно від дієслів руху, переміщення тощо й поєднані з останніми слабким підрядним зв’язком (формою слабого керування), наприклад: *Ішла я долинкою широкою, Надибала вишеньку високою* („Калиновий квіт Полісся”, с. 112); *Ой піду ж горою, долиною, Чи я не знайду рожойоки з калиною* („Пісні з Колодяжна”, с. 24); *Битим шляхом москалі йдуть – Мого дружка коні ведуть* („Народні пісні Волині”, с. 72); *Пішов козак лугом, дівка – долиною* („Народні пісні Волині”, с. 107); *Їхали же вони горамі, лісами – Прив’язали дівку до сосни косами* („Народні пісні Волині”, с. 156); *Гаєм їду, пісню пію – сухі дуби розвивайтеся, Селом їду, ревно плачу – вороженьки, утішайтеся!* („Народні пісні Волині”, с. 158); *Ой бором, бором, боровиною Хтось до нас їде*

вечориною („Народні пісні Волині”, с. 168); *Ой ходила Маруся понад водою...* („Волинь у піснях”, с. 144); *Сидять дівки за столом. Молодиці край стола. А парубки под столом* („Народні пісні Волині”, с. 158). У волинських народних піснях керовані члени речення, виражені інструменталем, зрідка виконують уточнювальну функцію щодо власне-прислівників. За такої умови аналізована грамема перебуває в позиції опосередкованого другорядного компонента, який у лінгвістичній літературі кваліфікують як периферійний, оскільки „підрядний опосередкований зв’язок не бере участі у формуванні формально-синтаксичної основи речення” [3, 86]. Одиниці вказаного типу безпосередньо залежать від семантично спорідненого з ними опорного слова й через його посередництво пов’язані з іншим членом речення: *Ой погуд гаєм, зеленим зіллям – Ой там їхав Іваньо з весіллям* („Народні пісні Волині”, с. 158).

Подані вище реченнєві структури засвідчують, що грамема орудного не тільки виступає комбінаторним варіантом місцевого відмінка, а й, крім того, характеризується наявністю відповідних специфічних ознак. На думку І. Р. Вихованця, інструменталь із просторовою функцією „уособлює поєднання двох частин мови – іменника і прислівника. Із прислівником його споріднюють периферійність, просторова функція, охоплення відмінковими формами вузьких шарів лексики, з іменником – тяжіння до семантичної предметності, валентний зв’язок із предикатом дії, пасивність, динамічна фінальність” [2, 133–134]. Варто зазначити, що в орудному відмінку як компоненті з предметно-обставинним значенням виразніше виявлена обставинна семантика.

У сучасній українській мові, аналізуючи специфіку керованих одиниць, дослідники зважають також на морфологічні особливості залежного слова. З урахуванням цієї ознаки можемо стверджувати, що орудний просторовий репрезентує власне-відмінкове (безпосереднє) і прийменниково-відмінкове (опосередковане) керування. Вибір однієї з цих двох форм зумовлений семантикою інструменталю: відмінкове керування має стосунок переважно

до динамічної локалізації, прийменниково-відмінкове – статичної локалізації, пор.: *Пішла мати стежечкою...* („Народні пісні Волині”, с. 104); *Ой піду я лугом, лугом, долиною, ой чи не зустринусь з родом-родиною?* („Народні пісні Волині”, с. 138); *Йшов козак горою, Дівка долиною, да гей-гей* („Калиновий квіт Полісся”, 102); *Їхали вони Лісом, горами* („Калиновий квіт Полісся”, 44) і *Під білою криницею Стоїть жито з пшеницею* („Народні пісні Волині”, с. 152); *Ой піду я до сусідів по вогонь – Ой сидить, сидить мій миленький за столом* („Народні пісні Волині”, с. 157).

У комунікативному плані периферійний орудний відмінок іменників зазвичай виконує „функцію компонента комплексної реми за актуального членування речення” [5, 75]. У такому разі спостерігаємо симетричність формальної та змістової структур, наприклад: *Ой я тії сніжечки / Ножками потопчу* („Калиновий квіт Полісся”, с. 35); *А я тії крижечки / Крильцями поб’ю* („Калиновий квіт Полісся”, с. 35).

До поданих реченнєвих конструкцій прилягають парцельовані синтаксичні одиниці, компонентом яких виступає орудний відмінок із семантикою інструментальності: – *Ой нащо ж мені женитися – Буде Ганнуня журитися. / Ой то ложкою, то мискою, То ще до тогу колискою* („Народні пісні Волині”, с. 170); – *Козаче-чумаче, Не зачіпай ти мене. Бо в мене чужа мати – Буде бити, нарікати. / Щіткою, гребінкою, Веретеном, кужілкою* („Калиновий квіт Полісся”, с. 30). Парцеляція, як відомо, – один із поширених синтаксичних засобів підкреслення значеннєвої ваги складників висловлення.

У волинських народних піснях натрапляємо й на інші типи конструкції, у яких лексеми в орудному відмінку самостійно, без додатків слів, формують рему, наприклад: *Ой піду ж я / горами, долинами...* („Народні пісні Волині”, с. 224). Запропоноване нами темо-ремне членування поданої синтаксичної одиниці підтверджує висунута лінгвістами теза про те, що в непитальних висловленнях позицію теми увиразнює частка *ж (же)* [4, 153].

У мовленні зрідка натрапляємо на побудови, у яких внаслідок

специфічного мотивування виникає необхідність наголосити на комунікативній значущості підмета-суб'єкта, що з цих причин набуває функцій комунікативного ядра повідомлення. У такому разі предикат та залежні від нього компоненти, у т.ч. інструменталь, незважаючи на постпозицію, виконують роль теми. Указаний тип експресивних комунікативних варіантів репрезентують переважно питальні структури. Функція виразника препозитивної реми типова для питальних займенників особливо за наявності підсилювальної частки *ж* (*же*), наприклад: *Ой хто ж то / іде **дорожиною**?* („Народні пісні Волині”, с. 195).

Не відповідають типовому комунікативному членуванню питальні конструкції, де роль реми виконує питальне слово в орудному відмінку, а тема перебуває в постпозиції: ***Чим** / те поле **вкрашається**?* („Волинь у піснях”, с. 104). І навпаки, функціонування аналізованої грамеми в кінцевій частині питальних речень зазвичай становити не ядро повідомлення, а тему. Пор. два компоненти у формі орудного відмінка в такій конструкції: ***Чим** / **провинився перед вами**?* („Волинь у піснях”, с. 14), де рема ***чим*** передує темі *провинився перед вами*.

Орудний як морфологічний варіант теми може перебувати й на початку речення. Додатковим засобом увиразнення препозитивної реми виступають частки *тільки, лише (лиш), навіть саме, і (й)*, наприклад: *...**Межи стома дівоньками** – тільки мені та одна мила* („Народні пісні Волині”, с. 200).

У сучасному мовознавстві дослідники часто наголошують на тому, що актуальне членування тісно пов'язане із семантико-синтаксичною організацією речення. Відповідно до цього для суб'єктної синтаксеми типова позиція теми, для предикатної – позиція реми. Таку симетричність комунікативної та семантико-синтаксичної структур речення простежуємо, коли грамема орудного виступає морфологічним варіантом суб'єктної синтаксеми. У волинських народних піснях натрапляємо на конструкції, в яких орудний виконує роль теми не самостійно, а разом із номінативом, тобто виступає

складником комплексної теми, наприклад: *Сотник з війтом / йдуть до хати* („Волинь у піснях”, с. 128).

Отже, в українській мові орудний відмінок засвідчений у первинній сфері лівобічного керованого другорядного члена речення, що на семантико-синтаксичному рівні корелює з інструментальною синтаксевою; вторинністю позначене його функціонування як керованого компонента, пов'язаного з переміщенням в об'єктну, суб'єктну й локативну сфери. Проаналізувавши вказану відмінкову форму на тлі комунікативного рівня мови, зауважимо, що за нею стабільно не закріплені певні функції в актуальному членуванні. Проте частотність і типовість реалізації теми й реми в ній різна. Найчастіше орудний відмінок виступає компонентом комплексної реми або самостійно репрезентує рему. У нетипових виявах він може виконувати функцію теми.

Література

1. Адмони В. Г. Основы теории грамматики / В. Г. Адмони. – М., Л. : Наука, 1964. – 105 с.
2. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1987. – 231 с.
3. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1992. – 222 с.
4. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис : підручник / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
5. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: академ. Граматика к. . мови / І. Вихованець, К. Городенська ; за к. . І. Вихованця. – К. : Унів. Вид-во „Пульсари”, 2004. – 398, [2] с.
6. Загнітко А. Основи еволюції граматичних категорій / Анатолій Загнітко // Мовознавство. – 1991. – № 5. – С. 7–14.
7. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови : Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – 662, [1] с.

8. Межов О. Суб'єктні синтаксеми у позиціях другорядних членів речення / Олександр Межов // Лінгвістичні студії : [зб. наук. праць / уклад. А. Загнітко (наук. к. .) та к.]. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – Випуск 7. – С. 150–154.

9. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении / Пешковский А. М. – [7-е изд.] – М. : Учпедгиз, 1956. – 511 с.

10. Плющ М. Я. Категорії суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення / М. Я. Плющ. – К. : Вища к., 1986. – 175 с.

Використані джерела

1. Волинь у піснях / [збір. та упорядкув. І. Г. Федько]. – Львів : Каменярі, 1969. – 221, [3] с.

2. Калиновий квіт Полісся : народні пісні / [збір. і упорядкув. О. П. Кондратович]. – Луцьк : Надстир'я, 1994. – 224, [4] с.

3. Кондратович О. Весілля на Поліссі : народні звичаї та обряди / Олександра Кондратович. – Луцьк : Надстир'я, 1996. – 110, [2] с.

4. Пісні з Волині / [упорядкув. текстів та примітки О. Ф. Ошуркевича; упорядкув. нотних матер. М. С. Стефанишина]. – К. : Музична Україна, 1970. – 332, [3] с.

5. Пісні з Колодяжна : фольклорний збірник / [записи, упорядкув. і примітки Олекси Ошуркевича]. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – 149, [3] с.

6. Поліська дома. Вип. III : Літо / [збір., упорядкув. і прокомент. Віктор Давидюк]. – Луцьк : ПДВ «Твердиня», 2008. – 403, [1] с.

7. Цехмістрок Ю. Народні пісні Волині : Фонографічні записи 1936–1937 років / Юрій Цехмістрок. – Львів ; Рівне : РВП «Роса», 2006. – 479, [1] с. з ілюстр., нот, CD.